

**R. P. Ferdinandi De Castro Palao, Legionensis Soc. Iesv,
Sacrae Theologiae Professoris, Et sanctae Inquisitionis
Qualificatoris & Consultoris; Operis Moralis, De Virtutibus,
Et Vitiis Contrariis, In ...**

Continet Tractatus De Conscientia, De Peccatis, De Legibus, De Fide, Spe,
Et Charitate

Castro Palao, Fernando de

Lugduni, 1669

5 Dubius an sis legitimus, naturalis, vel spurius, quis debeas reputari, &
quis te alere teneatur?

[urn:nbn:de:hbz:466:1-76540](https://nbn-resolving.org/urn:nbn:de:hbz:466:1-76540)

PUNCTUM IV.

An consules homicidium, vel furtum, vel furem aut homicidam socians, aut alio modo adiuvans, dubitans tamen an alius absque tuo consilio, vel adiutorio furtum, homicidiumve praestaret, tenentis de damno sequuto.

- 1 Affirmatiuam partem defendit Thomas Sanchez.
- 2 Oppositum alij Doctores non contemendi docent.
- 3 Conciliantur opiniones.
- 4 Depositarus, vel commodatarius, si dubitat, an sua culpa perierit res deposita, vel commodata, non tenetur ad restitutionem, At in foro externo condemnabitur, dum non purgat praesumptam negligentiam.

Thomas Sanchez lib. 2. de matr. n. 17. disp. 4. 1. affirmat te teneri primo, quia in dubio nemo praesumitur delictum admittens, ex lib. merito ff. pro socio, & tradit Felino, cap. 1. de offic. deleg. n. 13. vers. curiam autem, & cap. sicte dignum, de homicid. n. 1. cancl. 3. Decius in reg. consilij 47. n. 9. ff. de reg. iur. Non ergo homicida ille, vel fur praesumitur debet admittens delictum, nisi tuum consilium, vel adiutorium taceat. Secundo in hoc dubio possessio est contra te, non pro te. Constat enim de tua actione iniusta, quae apta est damnum causare, constat idem de damno causato. Ergo tibi incumbit onus probandi non causasse. Ergo dum non probas, necessario iudicandus es causasse, vt docet Bald. in lib. data opera. num. 52. C. qui accusari non possunt. Arianus id. cap. ad audientiam, num. 10. de homicid. Angel. lib. 1. in princ. vers. ultimo est videre. ff. de eo per quem factum erit.

Alij Doctores oppositum docent. Affirmant namque in casu dubij te non teneri. Quia in dubijs (praecipue in materia iustitiae) melior est conditio possidentis, lib. si ob turpem causam, ff. de condit. ob turpem causam. Syluest. rescriptio. 3. qu. 6. dicto 2. inio. loan. Med. C. de restit. q. 7. ante vers. ff. autem consil. Pet. de Nauar. lib. 3. de rest. c. 4. dub. 4. n. 48. vers. tertio colligo. Henr. lib. 14. de irreg. c. 3. n. 4. Villalobos tom. 1. sum. tract. 1. diff. 20. n. 9. Sayrus in clausi regia lib. 10. tract. 2. c. 8. numer. 1. sine. Reb. de obligat. iust. r. lib. 2. q. 14. sect. 2. n. 5. q. 7. & Tabiena verbo restituitio, q. 23. n. 24. vbi solum consulentem obligat restituere, quando credit consilium fuisse efficax. Eman. Saa verb. rest. n. 25. alias 36.

Existimo in hac re non posse Doctores desistere, affirmo namque in casu dubij (quod verè dubium sit) an ex tua actione damnum libsecutum fuerit, te nullo modo teneri satisfactore. Non enim aequum est te obligare satisfactionem certam exhibere, cum certum non sit damnum dedisse. Verum ex eo solum, quod consulueris, vel allociaueris furem, vel homicidam, tibi moraliter constare debet causam esse damni facti, quia communiter sic consulentes, vel allociantes cooperatores sunt, vt bene dixit Carbon. tract. de restit. q. 66. vers. quartum dictum, & ita in consulente transferitur onus probandi suo consilio damnum non fecisse, quia dum constat de malo consilio, praesumitur ius causam fuisse, vt ex Felino, & Decio in cap. 1. de offic. deleg. & Baldo, & alij in lib. data opera ff. qui accusari non possunt, docet Malcard. de probat. tom. 1. concl. 419. n. 9. Thomas Sanchez lib. 1. in Decal. c. 10. n. 44. circa medium. Quare, vt dubius esse possis de damno dato, rationes debes habere efficaces, quales sunt, si delictum admittens esset inimicus capitalis, vel necem antea minatus fuerit, vel praeparauerat omnia necessaria ad homicidium: in his enim casibus te non esse obligatum, affirmat Thomas Sanchez lib. 2. de matr. disp. 4. n. 17. & lib. 1. in Decal. c. 10. n. 44. in fine. Ioan. Sanchez disp. 4. n. 14. conuenit Salas, ceteri consensu, 1. 2. r. 8. disp. vnica, sect. 23. n. 24. sine. Quod verò addit Henric. lib. 14. de irreg. cap. 16. n. 3. & Sayrus de censuris, n. 17. c. 3. n. 2. iustitiae, si homicida huic consulenti alletat se neque ad actus substantiam, neque ad accelerationem motum fuisse eius consilio, nullo modo probat Thom. Sanchez. llo c. 10. n. 44. nisi homicida sit in fide dignus, aut tales aliae coniecturae concurrant, vt prudens arbitretur fidem illi habendam esse, & placet mihi. Haec de consulente. De associante verò cum immediatis delicto concurrat, raro, vel nunquam dubius esse poterit de damno facto non concurrisse saltem praebendo animum principali operanti.

Depositarus item, vel commodatarius, si dubius sit, an sua culpa depositum, vel commodatum perierit, non tenetur ad restitutionem. Quia non est praesumendus delictum commississe, nisi probetur. Ita Thomas Sanchez disp. 41. n. 18. Salas num. 243. Villalobos r. 1. tract. 1. diff. 20. n. 10. Ioan. Sanchez disp. 43. n. 11. In foro tamen exteriori, si res depositarum appareant incoelumes, praesumitur in dolo, ex textu in cap. 2. de deposito: & ibi Abbas n. 2. & sic depositario incumbit onus probandi casu petiisse, vel non posse simul seruasse res suas, & depositas ob imminens incendium, maluisseque res suas incoelumas tueri, quam

PUNCTUM V.

Dubius an sis legitimus, naturalis, vel spurius, quis debeas reputari, & quis te alere teneatur.

- 1 In casu dubio de legitimitate communis sententia docet te reputandum legitimum.
- 2 Alij oppositum docent.
- 3 Conciliantur opiniones.
- 4 Praetendens ordines, aut beneficium, reputandus est legitimus, dum de contrario non fuerit infamatus.
- 5 Satisfit argum. n. 1. & 2. adducto.
- 6 Cuius reputandus sit filius vidua quae intra nouem menses à contracto matrimonio peperit, an primi, an secundi mariti.
- 7 Reputandus est filius illius, qui actualiter in possessione matrimonij est.
- 8 Ille est filius legitimus, qui nascitur ex uxore in domo mariti cohabitantibus simul.
- 9 Ex tractatu parentum sumitur sufficiens signum ad reputandum filium legitimum.
- 10 Qua ratione nominario constituit sufficiens signum reputandi filium legitimum.
- 11 Fama alius coniecturae fulcra est signum legitimisationis.
- 12 Institutio illius tanquam filij facta à patre significat esse eius filium.
- 13 Si vna coniectura non praebeat sufficientem probationem, aliae adiunctae probari possunt.
- 14 Proponitur dubium, quis alere teneatur filium illegitimum de quo dubitatur, quis sit eius parens determinand.
- 15 Quilibet parens tenetur filium alere.

Prima sententia, & communis inter Theologos alicet in casu dubio de legitimitate reputandum esse legitimum, & in dubio, an sit spurius, vel naturalis, reputandum naturalem, ita tradunt Gregorius Lopez lib. 1. tit. 14. part. 2. Valq. disp. 66. cap. 8. Salas tract. 8. disp. vnica, sect. 24. n. 245. Sayrus in clausi regia, cap. 13. n. 19. Villalobos tom. 1. sum. tract. 1. diff. 20. in fine. Azot. 1. lib. 2. cap. 19. q. 7. Tellus Fernand. lib. 1. Tituli. n. 3. Menoch. de arbit. iudic. lib. 2. c. 2. casu 194. num. 32. Mantica de coniect. vlt. volum. l. 6. c. 12. n. 33. Mouentur, quia nemo damnandus est, & puniendus ob culpam dubiam: poena enim certa peccato certo adhiberi debet. Si autem ille filius excluderetur ab hereditate tanquam verè illegitimus, ipse, & eius parentes punirentur, quin eorum culpa esset probata. Ergo. Item quia in dubio praesumi debet, quod honestius est, vt declarat Bald. in l. filium, n. 11. ff. de iis, qui sui sunt, vel alieni iur. & ex l. miles, §. de fundo, ff. de adu.

Secunda sententia docet in casu dubio de illegitimitate reputandum esse illegitimum, ita Alcia. de praesump. reg. 2. praesump. 5. n. 8. pag. 158. in paruis. Matienzo lib. 6. tit. 8. lib. 5. noua compil. gloss. 3. n. 6. Menchaca contr. illustr. c. 8. §. n. 14. & 15. Malcard. de probat. verb. illegitimus, concl. 782. & tom. 1. concl. 1090. Probant, quia non praesumitur matrimonium nisi probetur, est enim quid factum, & factum non praesumitur, nisi probetur. cap. cum Ioannes, §. verum, de fide instrum. & late probat Malc. concl. 732. 1. x. de probat. Cum ergo esse non possit legitimus, nisi matrimonio stante, efficitur non praesumpto matrimonio, nec legitimum praesumendum.

Existimo facili negotio supradictas sententias in concordiam redigi posse, prout illas rededit Azenedo lib. 5. noua recopil. tit. 8. lib. 9. à n. 14. vt scilicet prima opinio procedat casu quo filius sit reus, & possessor, & non possideat contra iuris praesumptionem: tunc enim actori incumbit onus probandi, & dum non probat contrarium pro possidente standum est. Secunda verò opinio procedat, si filius actor sit, & contendat hereditatem habere: debet enim tunc legitimitatem probare, quia est fundamentum suae intentionis. Aliàs iniquum esset alios à possessione, vel iure certo, quod habent, expellere. Non enim ius incertum, & dubium aliorum certum vincere debet. Et idem est si existit in possessione, & tamen ius possessioni resistit: quia tunc possessio non suffragatur, vt in cap. ad decimas, de restit. spoliat. in 6. vbi Canonici spoliat à decimis parochiae S. Nicolai non restituntur, nisi euidenter docuerint, quod earum possessionem legitime asscqui fuissent, quia eas occupasse iniuste vero similiter praesumuntur, cum ptoueniant ex praedictis intra alienam parochiam constitutis, sique manifestum (nisi aliud ostendatur) eas de iure communi ad Ecclesiam pertinere. Hinc fit, si filius naturalis est à patre institutus, ascendentibus praeteritis, & statim in possessionem bonorum missus, si aius petat ab eo hereditatem, sufficit, si probet esse aium legitimum, & reo incumbet probatio filiationis natura-

lis, quia ius restitit naturalem filium heredem esse, ita Matiezo supra d.l. tit. 8. lib. 5. compil. 11.

4 Quando autem nulla lis vertitur inter aliquos, sed quidam præterit ordines, aut prælaturam, tunc reputandus est filius legitimus, quoties de contrario non fuerit diffamatus, traditur in cap. transmissa, & in cap. vortenis, qui filij sine legitimis, & docet Mascard. verbo illegitimus, n. 8. concl. 882. de probationibus. Neque obligandus est hic de iuramento purgare, ut docet Lancelor. Galia in rubr. ff. de verb. obligat. n. 161. & tradit Mascardus supra n. 10. & 11. refert doctorandum, vel licentiam grauantum non esse ad iurandum super natalibus, & cominus ad probandum, si non sit diffamatus. Quod si diffamatus sit, esse illegitimum, ac proinde excludendum à beneficio, siue possideat, siue non, debere se purgare, iuxta cap. accedens, de purgat. canonic. & ibi Abbas num. 4. Ioann. Andr. in cap. veniens, de presbytero non baptizato, Palcotus in lib. de notis, & spiritus, cap. 10. Tellus Fernand. l. 1. Tauri, num. 7. Matiezo supra num. 13. Ratio est, quia tunc subit vicem actoris, & debet qualiter probare.

5 Ex his respondetur argumento primæ sententiæ, quatenus nostre conclusioni videtur contrarium: non enim filius punitur, quando ei negatur hereditas, filiatione non probata. Imò potius alij hæredes certi punirentur, si absque probatione filiationis hereditate priuarentur. Ad confirmationem respondeo cum Mascard. de probat. verb. illegitimus, concl. 882. n. 6. in dubio præsumi quod honestus est, quando quis id allegat se defendendo, ne ex delicto puniatur, secus si dicat agendo, & ad consequendam alteri condemnationem: tunc enim non debet capi præsumptio delicti exclusiua, nisi probetur, quia est in damnum tertij, ita Decius in l. emancipari, post n. 3. vers. non obstat alia ratio, C. de collation. cum Bart. post glossam in l. qui iurasse, §. si pater, ff. de iurando.

Ad argumentum secundæ sententiæ respondeo, esto matrimonium non præsumatur: at matrimonio constante filium inderiatur legitimum, & non illegitimum præsumi, præcipue cum ipse filius actor non est, sed reus, neque aliqua contra laborat infamia.

6 Sed quid si mulier aliqua effecta vidua illico alteri nubat, & intra nouem menses à contracto matrimonio secundò pariat, si filius inde natus quilibet est reputandus, an primi mariti, vel secundæ? In hac re Syluester, verbo filij, q. 17. Mascard. de probationibus, concl. 788. n. 24. affirmant cum Bart. in l. Gallus, n. 13. ff. de liberis, & posthumis, inspicienda esse signa conceptionis, quod si non appareat, standum consuetudini mulieris tempore quo parere consuevit, quod si neque hoc appareat, standum iudicio petitorum Medicorum, vel obstetricum, argum. l. 1. §. 1. ff. de ventre inspiciendo. In quo casu non esse iuramentum coniecturam matris affectionem dicit Alciat. de pres. reg. 3. pres. 37. n. 15. Item (et si reproberet Bart. supra) videtur potest cui filius assimilatur, an marito viuenti, an defuncto. Nam esto assimilatio contingere possit ex cogitatione mulieris tempore conceptus: at raro ex hac causa oritur, & regulariter à generante procedit, & cum in præsentis per coniecturas procedatur, sufficit assimilatio, quæ facit probabiliter, cum in pleribus sit vera, & consensit Alciatus supra. Tandem affirmat Syluester, si nullo probabili modo veniri possit in notitiam veritatis, debere reputari filium eius, in cuius domo natus sit, vel ex vtraque hereditate ei prouidere, cum non appareat quæ magis obigetur, & filius, & mulier non debeant subsidij priuari. Decius vero in cap. per tuas, de probationibus, vers. quartus, & vltimus, & videtur approbare Mascardus supra, dicit in hoc casu debere iudicari quod esset favorabilis ipsi filio, nempe si primus maritus esset ditior, illius sit præsumendus.

7 Mihi quidem dicendum videtur, posteo, quod supradictæ omnes coniecturæ non tollant dubium neque appetant certam veritatem, reputandum esse filium eius, in cuius domo natus est, seu eius, qui actualiter est in possessione matrimonij. Nam in casu dubij possessio actualis debet præualere, & tradit Bald. leg. si mater, C. de suis, & legitimis hæredibus, Valquez l. 1. disp. 66. cap. 8. in princip. Salas tractat. 8. disp. vltima, sect. 24. num. 245.

8 Signa autem ad dignoscendum, quilibet reputari debeat filius legitimus, optimè tradit Panotmitanus in cap. per tuas, de probat. Bartol. in leg. quidam quasi, ff. de probationibus, & ex illis Couarr. in epitome cap. 8. §. 3. num. 9. Bart. 1. Menoch. de arbit. iudic. casu 89. à n. 60. Syluester, verbo filij, q. 12. Mascard. tom. 1. de probationibus, verbo filianus, concl. 788. Et ex his accipit primum signum ad cognoscendum aliquem esse filium legitimum. Et si nascatur ex vxore in domo mariti, cohabitantibus simul, vel alieni iuris, & ex cap. per tuas, de probationibus, & ex cap. transmissa, qui filij sine legitimis. Quod signum extendi debet, etiam si vxor tempore conceptus adulteret, si eo tempore maritus cum vxore cohabitabat, reputandum inquam esse filium mariti, & legitimum per textum in leg. miles, §. defuncto, ff. ad legem Iuliam de adulteriis. Bald. in rubr. C. de probationibus, col. ult. & l. si mater, C. de suis, & legitimis. Abbas Felin. & Doctores communiter in cap. per tuas, de probationibus, Alciat. de presump.

in regul. 3. presump. 37. in princip. & aliis multis relatis docet optimè Couarr. in epitome 2. part. cap. 8. §. 3. n. 8. Mascard. de probationibus, concl. 788. n. 6. Ratio est, quia præsumendum est quod est favorabilis & honorabilis filio, cum tunc possit esse filius mariti, & adulteri, iniquum est ita in fauorem filij præsumptio non esset. Item hæc præsumptio est in fauorem matrimonij. Ergo est asserenda. Quæ ratione, & quibus casibus hæc præsumptio possit cessare, optimè per Mascard. supra.

9 Secundum signum ad probandum legitimitatem sumitur ex tractatu parentum, quando parentes ita filium tractant, ut proprium, & legitimum, ipsèque illos ut tales veneratur. Hic tractatus ita efficit, ut infirmari non possit negatione parentum etiam iurata: sicut enim confessio filiationis facta à parentibus non potest reuocari ab ipsis in præiudicium filij, ut testatur Glossa in cap. per tuas, de probat. multò minus reuocari poterit tractatus, qui efficacior est in nominatione, ita Abbas in cap. per tuas, de probat. n. 3. & 4. & ibi Felin. num. 14. Bald. in l. non ignorat, C. qui accusari non possunt, Couarr. in epitome 2. part. cap. 8. §. 3. à num. 6. Menoch. de arbit. iud. casu 89. à n. 60. Mascard. de probat. concl. 789. à num. 3. & tradit Glossa in cap. transmissa, qui filij sine legitimis.

10 Tertium signum adductum à Doctoribus est nominatio hæc tamen, ut bene explicat Mascard. concl. 790. per se non sufficit constituere filium in quasi possessione filiationis, cum sæpe ob significandum amorem, & blandum affectum, hoc vocabulo filij soleamus uti, & que sic appellemus qui vere non sunt. At si nominatio filij à parentibus esse facta seruo, & ex proposito, & præcipue coram aliquo Notario, & maxime in iudicio, & testamento, absque dubio constituit filium in quasi possessione filiationis, ita ut aduersario incumbat onus probandi contrarium, & dum non probatur, reputandus talis est, ita Gloss. in cap. Michael, de filio presbyter. Abbas cap. per tuas, num. 8. & ibi Decius num. 31. Menoch. casu 89. n. 28. in prime, de arbit. iud. Couarr. 4. decret. 2. part. cap. 8. §. 3. n. 7. & alij innumeri relati à Mascard. supra.

11 Quartum signum, seu coniectura ad probandum filiationem est fama, & communis populi opinio. Sed hæc ut probet perscete, aliis admiralibus, & coniecturis debet succiniri, ut bene dicit Abbas in cap. transmissa, qui filij sine legitimis. Anton. de Butrio in cap. per tuas, verb. communiter, de probationibus, Felin. ibid. n. 11. Couarr. epitome decret. cap. 8. §. 3. n. 9. in fine, p. 2. Mascardus concl. 791. à n. 7. Et ratio est, quia fama solam temperare probat, ex cap. 1. de appellat. & cap. veniens, et. 2. de testib. Requiritur ergo alia, ex quibus probatio integra coalecat.

12 Quintum signum est, si à patre, vel filio instituitur, nam licet sit institutio communis filio, & extraneo, tamen quando facta est alicui vel filio cum in possessione filiationis constituit, donec contrarium probetur. Quia per hanc institutionem taliter factam patet filium tractari ut filium, & ratione tractatus, & institutionis optimè si actio probatur, aliam institutionem nulla esset, ex l. si pater, l. neque apud, C. de heredibus instituentibus, & tradit multis relatis Mascardus concl. 793.

13 Alia signa, & coniecturas adducit Mascardus segg. conclusionibus, ad filiationem probandam quæ sunt scriptum manu parentis, in quo nominat quo die talis filius sors natus sit, & per alias nominationes. Item ex educatione, & alimentis præstitis filio, coniecturis aliis concurrentibus: quia sic tractatur ut filius. Aduertendum tamen est, etsi vna, aut altera coniectura dubium non tollat, & probationem sufficientem filiationis non constituit, si autem plures concurrant, illam constituere posse, sic Accurs. in lib. 2. in primis, ff. de excus. iur. Anchar. consil. 225. & segg. vol. 1. Gonzad. cons. 22. n. 23. Butlar. consil. 88. n. 7. fine, & alij plures relati à Mascard. concl. 796.

14 Tandem dubitari potest, quis filium illegitimum alere teneatur, casu quo dubitatur de eius parente, quoniam sit determinare? Cognoscitur enim esse eius parentem hunc, vel illum, at ignoratur, quis sit determinat. Et quidem si ex vno patre sit spurius, & ex alio naturalis, probabilis est omnem obligationem patri constituti naturalem conuenire, quia in casu dubij potius naturalis, quam spurius præsumendus est filius, utpote quid honestius, & filio favorabilis. At quando vtraque patens dubius æqualiter reddunt filium naturalem, vel spurium, non deicit qui affirmet neminem esse obligatum præbere alimenta. Primò, quia in casu dubij nullus debet possessione propriæ pecuniæ spoliari, uti alimenta tribuit. Secundò debitum incertum non est æquum satisfieri solutione certa, & determinata.

15 Nihilominus dicendum est quemlibet teneri filium alere. Habet enim filius actionem aduersus patrem, ut siu alimenta præbeantur. Cum ergo determinat sciri non possit eius pater, ne talis actio, & debitum iuste reddatur, inter verumque debet diuidi. Confirmito. Quando ignoras, cuius sit res aliqua, scis tamen certò esse huius, vel illius, debes inter verumque diuidere, quia vtraque ius habet, similiter in præsentis ignoratur cuius filius sit hic puer, cognoscitur tamen esse huius, vel illius, debet inter verumque debita alimentorum diuidi, sic Valquez l. 1. disp. 66. cap. 8. n. 7. Saas tract. 8. disp. vltima, sect. 24. n. 247. Azot. lib. 2. instit. moral. cap. 19. quasi. 8. Villalobos tom. 3. sum.

sum. tract. 1. d. ff. 10. in fine. Addunt tamen Azor. & Villalobos...

PUNCTUM VI.

An in aliis materiis sit deponendi dubiam conscientiam.

- 1 Probabilis est sufficere.
2 Possessio est, pro qua est iuris praesumptio.
3 Extra materiam iustitiae plures affirmans nihil possessionem...

Respondeo probabilis esse sufficere, sive sit in materia religionis, sive temperantiae, sive alterius virtutis. Quia...

Difficile tamen est assignare in causis dubiis pro qua parte sit possessio. Nam quod dicit Thomas Sanchez lib. 1. in Decalog. cap. 10. n. 13. cum Soto lib. 7. de iust. q. 3. art. 1. col. 3. versic. hic verò. Atagon. 2. 2. q. 88. art. 8. paulo post princip. notab. 2. possessionem esse pro qua est iuris praesumptio...

Restat satisfacere aliquibus, qui extra materiam iustitiae nihil prodesse possessionem arduant: sicut Azor. tom. 1. in iust. moral. lib. 2. cap. 19. quaest. 10. & lib. 11. cap. 15. q. 2. Valquez...

ta materiam iustitiae tutiorem partem eligendam esse in dubiis, ne aliquis se exponat periculo peccandi. Mouvitur ex aliquibus textibus praecipue ex cap. ad audientiam, cap. significasti, el. 2. de homicidio, ubi in dubio an occiderit Sacerdos, censetur irregularis: quia in hoc casu (ait Pontifex) tutius est cessare ab officio, quam temere celebrare, pro eo, quod in alio multum, in reliquo magnum periculum timeatur. Item in cap. illud dominus, de cleric. excomm. ministr. Episcopus quidam excommunicatus fuit, quia suam Ecclesiam reliquerat, & aliam occuparat, qui tamen sic excommunicatus divinis se immiscuit, postea vero excessum suum recognoscens in praesentia Papae constitutus inter alia in sua excusatione proposuit, se non credere, quod Episcopus posset monitione non praemissa aduersus eum procedere, quia non erat iudex ordinarius, sed delegatus. Item proposuit se non credere priuatum esse, officia divina celebrare, cum ab eo communitatis non accepisset, & cum ei non nisi per famam de sententia excommunicationis constaret. Cui allegationi responderit Innocentius III. quod licet in hoc non videatur culpabilis omnino extitisse, quia tamen in dubio via est tutior eligenda, et si de laici in eum sententia dubitaret, deberet tamen potius se abstinere, quam sacramenta Ecclesiastica perpetrare. Vbi aduerto huiusmodi Episcopum videtur habuisse sufficientem rationem dubitandi se excommunicatione non ligari, & nihilominus quia id dubium erat, ut culpabilis a Pontifice declaratur nulla alia ratione, nisi quia in dubiis tutior pars est eligenda. Deinde in cap. inueneris, de sponsalib. iuuenis, qui puellam nondum septem annos accepit, & cum illa consummare tentauit, eam non potuit, & postea confortinam illius duxit, mandatur separari ratione impedimenti publicae honestatis contracti. Quod impedimentum sanè dubium erat, quia dubium erat, an talia sponsalia valerent, imò praesumptio iuris pro eorum nullitate stabat, sed quia in hoc dubio temere se matrimonio copulauit, cum in dubiis, quod certius est tenere deberet, ideo mandatur a Pontifice separari. Sequitur ergo ex his omnibus partem tutiorem esse sequendam, neque prodesse possessionem.

Verum huiusmodi textus non conuincunt. Concedo Pontificem in casu homicidij dubij statuisse irregularitatem ob reuerentiam, & decentiam factarum rerum, innixum illi principio, in dubiis tutiorem partem esse eligendam, non tanquam obligatio, sed tanquam optimo consilio.

Ad cap. illud dominus, respondeo debuisse illum Episcopum abstinere, quia orto dubio de excommunicatione debebat aliquam diligentiam facere ad illud vincendum, nullamque legitur fecisse, ac proinde tanquam temerarius violator potius posset, stante enim dubio, & non facta diligentia ad illud deponendum, tutior pars necessaria est eligenda, ut diximus puncto 1. huius disputationis. Adde ex fama sicut probatur matrimonij impedimentum, poterat & excommunicatio probari, saltem ut abstineret a celebratione.

Ad cap. inueneris, dico possessionem matrimonij nihil iuueni fauere posse, cum matrimonium contraxerit dubius de valore sponsalium, & consequenter mala fide. Inducit autem Pontifex matrimonium esse nullum, quia priora sponsalia fuisse valida iudicauit: ea autem iudicauit valere, quia vidit malitiam iuuenis suppluisse eam aetatem, quod non leuiter collegit ex eo quod tentauit consummare, & ex aliis coniecturis, quae licet non essent omnino euidentibus, erant tamen motiua certe, ut merito Pontifex potuerit vi illorum declarare sponsalia valida fuisse sic Glossa, & Praepositus in supra dicto cap. Thomas Sanchez lib. in Decalog. cap. 10. n. 15. §. ad 3. Suarez tom. 2. de relig. lib. 4. de voto, cap. 5. n. 2. Adde cum Panormit. & communis, ibi iuuenem illum maiorem esse septennio, & postquam septennio proximam esse: quando autem iuuenis maior septennio duxit minorem septennio, & eam tradidit ad domum, oritur ex tali contractu impedimentum publicae honestatis, secundum communem, eam aliquo modo dubiam, sententiam.

PUNCTUM VII.

An dubius de lege, vel praeccepto tenearis illo.

- 1 Si facta sufficienti diligentia adhuc dubius es de lege, vel praeccepto non teneris illo.
2 Idem est si dubites, an se extendat ad aliquum casum.
3 Si dubitas, an sit lex vbi recepta, probabilis est te illa teneri.
4 Satis est probabile oppositum.
5 Si certus sis de lege, & dubitas an ratione alicuius necessitatis eximaris, affirmari aliqui non teneri, si lex est incommoda.
6 In tali casu obligaris lege.
7 Certus de lege, & dubius, an satisfeceris, teneris illa.

Respondeo, si facta sufficienti diligentia ad investigandam veritatem adhuc dubius manes, non teneris lege...

DE CASTRA PALAZO...